

HS-003

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและ
ดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
The Development of a Competency Enhancement Program For Professional
Nurse For Discharge Planning and Continuation Of Care Ischemic Stroke
patients Maharat Nakhonratchasima hospital

สุภาพร ศรีพนม^{1,*}, และ จิตภินันท์ ศรีจักรโคตร²

Supaporn Sripanom^{1,*}, and Jitpinan Srijakkot²

¹นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Student, Master of Nursing Science Program in Nursing Administration, Khon Kaen University

²Assistant Professor Nursing Science Program in Nursing Administration, Khon Kaen University

*Corresponding author's e-mail: supaporn_sr@kkumail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผน
จำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ตาม
กระบวนการพัฒนา Planning, Action, Observation และ Reflection กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่
ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน จำนวน 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์การคัดเลือก
เครื่องมือวิจัย 1) เครื่องมือดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผน
จำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันฯ 2) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะพยาบาล แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติ
เชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแล
ต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันฯ ที่พัฒนาขึ้นมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน วิเคราะห์
สถานการณ์โดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีความแตกต่างของสมรรถนะของทีม
พยาบาล การฟื้นฟูความรู้ยังขาดความต่อเนื่องและไม่มีโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลที่ชัดเจน จึงได้
ระดมสมองร่วมกันออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง โดย
ทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้กรอบสมรรถนะวางแผนจำหน่าย 4 ด้าน ประกอบด้วย ประเมิน

ปัญหาความต้องการวางแผนจำหน่าย คัดกรองปัจจัยเสี่ยงป้องกันการกลับเป็นซ้ำ ให้ความรู้ญาติหรือผู้ดูแล ก่อนกลับบ้านและการพยาบาลป้องกันภาวะแทรกซ้อน โปรแกรมที่พัฒนาใช้แนวคิดสมรรถนะพยาบาลโรค หลอดเลือดสมองและการวางแผนจำหน่ายดูแลต่อเนื่อง และการเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านความรู้ ด้าน ทักษะ การปฏิบัติหลังได้รับโปรแกรม วิธีการพัฒนาสมรรถนะใช้รูปแบบประชุมเชิงปฏิบัติการ ฝึกทักษะและ การนิเทศ ในหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา 2) นำโปรแกรมไปปฏิบัติ (Action) 3) การประเมินผล (Observation) 4) การสะท้อนข้อมูล (Reflection) สรุป โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น สามารถ นำไปใช้เสริมสร้างสมรรถนะด้านวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้

คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ, วางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง, ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

ABSTRACT

This action research aims to develop a competency enhancement program for professional nurses for discharge planning and continuation of care for ischemic stroke patients at Maharat Nakhon Ratchasima Hospital according to the development process Planning, Action, Observation, and Reflection. The sample group consisted of 20 nurses caring for patients with ischemic stroke, selected purposively according to the inclusion criteria. The tool: 1) the research instrument, was the program for professional nurses for discharge planning and continuation of care for ischemic stroke patients 2) data collection tools include: a nursing competency questionnaire, knowledge test, and skills assessment. General data were analyzed using descriptive statistics and quality data using content analysis.

The result showed that developing a competency enhancement program for professional nurses for discharge planning and continuation of care for ischemic stroke patients developed in 4 steps: 1) Planning and analyzing the situation using group discussion and in-depth interview. It was found that there is a difference in the nursing team's competency enhancement program. Then brainstormed to design a program for professional nurses for discharge planning and continuation of care for ischemic stroke patients by reviewing the literature, analyzing and synthesizing, a framework of 4 areas, consisting of evaluating problem and distribution planning needs, screening for risk factors to prevent recurrence, educate caregivers before returning home and nursing prevents complication in the program. The

program nurse's competency was knowledge, and practice skills after receiving the program consisting of workshops, practice skills, and supervision in the medicine ward at Maharat Nakhon Ratchasima Hospital. 2) Action 3) Observation 4) Reflection

Conclusion Programs for professional nurses for discharge planning and continuation of care for ischemic stroke can be used to enhance competency in discharge plans.

Keywords: program for professional nurses for discharge planning, ischemic stroke

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง (Cerebrovascular disease หรือ Stroke) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ซึ่งเป็นสาเหตุการตายอันดับ 2 ของโลกและความพิการที่สำคัญ (World Stroke Organization, 2022) สถานการณ์โรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทย ผู้ป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนอัตราการตายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน ข้อมูลรายงานสถิติสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในปี 2566 พบผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง 349,126 ราย เสียชีวิต 36,214 ราย ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่อายุน้อยกว่า 70 ปี จากการคาดการณ์การเสียชีวิตและภาวะโรคของคนไทยในปี 2573 คาดว่า โรคหลอดเลือดสมอง หัวใจขาดเลือด เบาหวานและมะเร็งตับ อัตราการเสียชีวิต เท่ากับ 62.7 41.1 31.9 26.3 และ 22.9 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ โรคหลอดเลือดสมอง หากเกิดขึ้นและรักษาไม่ทันท่วงที จะทำให้สมองเกิดความเสียหาย อาการรุนแรงมากขึ้นและทำให้ผู้ป่วยเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2564) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่รอดชีวิตแต่อาจหลงเหลือความพิการ เป็นอัมพฤกษ์หรืออัมพาต ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองลดลง จำเป็นต้องพึ่งพิงบุคคลในครอบครัวในการดูแลกิจวัตรประจำวันและฟื้นฟูสภาพ (Appelros P, Nydevik I, Viitanen M, 2003)

การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตามห่วงโซ่แห่งการรอดชีวิต แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนถึงโรงพยาบาล (Pre-hospital phase) และ 2) ระยะในโรงพยาบาล (In-hospital phase) (เพชรรุ่ง เดชบุญญจิตต์, 2563) พยาบาลวิชาชีพมีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองทุกระยะตั้งแต่ระยะเฉียบพลัน หลังเฉียบพลันและฟื้นฟูสมรรถภาพ ครอบคลุมการดูแลรักษา ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด ลดความเสี่ยงความพิการถาวรและกลับสู่สังคมอย่างเต็มศักยภาพ (เมธิณี เกตวาธิมาตร, 2560) การวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง เป็นกระบวนการประเมินความต้องการของผู้ป่วยและเตรียมความพร้อมก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล จะทำให้ผู้ป่วยสามารถฟื้นฟูสภาพได้อย่างรวดเร็ว ลดภาวะแทรกซ้อน ลดการกลับเข้ารับรักษาซ้ำในโรงพยาบาลและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การวางแผนจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ ผู้ป่วยและครอบครัวหรือผู้ดูแล กำหนดเป้าหมายและวางแผน

ร่วมกับทีมบุคลากรสุขภาพ เพื่อให้มีความรู้และเกิดความมั่นใจในการดูแลตนเองที่บ้านได้ (Wiles R, Pain H, Buckland S, Mc Lellan L, 1998) การปฏิบัติกิจกรรมของพยาบาลมีความสำคัญ จะช่วยสนับสนุนให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย ช่วยลดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยได้ (กัลยา ปวงจันทร์และศิริกาญจน์ จินาวิน, 2563)

สมรรถนะเป็นเครื่องมือประเมินบุคลากร ว่ามีความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติและพฤติกรรม ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร พยาบาลที่มีสมรรถนะหรือมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลสูง ย่อมสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ จากการทบทวนวรรณกรรม สมรรถนะพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตามแนวคิด NHS Stroke Core Competency Toolkit (SCOT) for Register Nurses Working in Stroke Unit DMS มี 9 ด้าน ได้แก่ ความรู้เรื่องโรค ประเมินและจัดการในภาวะเร่งด่วน ให้อาสาสมัครช่วยเหลือ การพยาบาลในภาวะเร่งด่วน วางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง การสื่อสารและประสานงาน การถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีทางการพยาบาลและวิจัยพัฒนาการพยาบาล (Pasukunthapak & Viparksongkoh, 2014) สมรรถนะด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง เป็นหนึ่งในสมรรถนะของพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่สำคัญ ได้แก่ ประเมินปัญหาความต้องการดูแลและข้อจำกัดของผู้ป่วยและครอบครัว วางแผนจำหน่ายรวมทั้งป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้ คัดกรองปัจจัยเสี่ยงผู้ป่วยได้ สอนและให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ แนะนำแหล่งบริการสุขภาพที่ให้ความช่วยเหลือกับผู้ป่วยและญาติ ฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองได้ ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงต้องมีทักษะในการประเมินปัญหาและคาดการณ์เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้ป่วย เพื่อประเมิน วินิจฉัยและวางแผนการพยาบาลผู้ป่วย

โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เป็นโรงพยาบาลศูนย์ระดับตติยภูมิ ให้บริการผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและเป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายหลักในจังหวัดนครราชสีมา จากสถิติผู้ป่วยโรคสมองขาดเลือดของโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2563 - 2565 มีจำนวน 2,575 ราย 2,561 รายและ 2,275 ราย ตามลำดับ (กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา, 2565) ในปี พ.ศ. 2565-2566 โดยมีหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเฉียบพลัน (Stroke unit) ให้บริการรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีจำนวนเตียงที่ให้บริการ 24 เตียง กรณีเตียงเต็ม ผู้ป่วยจะต้องไปนอนรักษาที่หอผู้ป่วยสามัญ ในกลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรกรรม ผู้ป่วยจะได้รับการดูแลตาม Clinical practice guideline และ Care map แนวทางเดียวกัน ผู้ป่วยรายที่มีอาการเปลี่ยนแปลงทางระบบประสาทหรืออาการทรุดลง แพทย์จะพิจารณาย้ายผู้ป่วยไปรักษาต่อที่หอผู้ป่วย Stroke unit ซึ่งผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเฉียบพลันในระยะ 72 ชั่วโมงแรก เป็นระยะวิกฤตที่อาการของผู้ป่วยเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ผู้ป่วยจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดในหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งพยาบาลส่วนใหญ่ผ่านการอบรมเฉพาะทางในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างถูกต้องปลอดภัยและฟื้นตัวจากความบกพร่องทางระบบประสาทได้เร็ว พยาบาลหอผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านการอบรมระยะสั้น Basic stroke, Advance stroke และหลักสูตร

เฉพาะทาง ผู้ป่วยจึงอาจได้รับการดูแลที่หลากหลายจากพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะที่แตกต่างกันในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้อาจส่งผลต่อการดูแลและคุณภาพบริการผู้ป่วยได้ ปัจจุบันมีโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะพยาบาลดูแลผู้ป่วยกลุ่มโรคอื่น ๆ และผู้ดูแล ส่วนโรคหลอดเลือดสมองมีแต่โปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะพยาบาลในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ยังไม่มีงานวิจัยหรือการศึกษาที่พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองเฉพาะด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ยังไม่มีโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาล

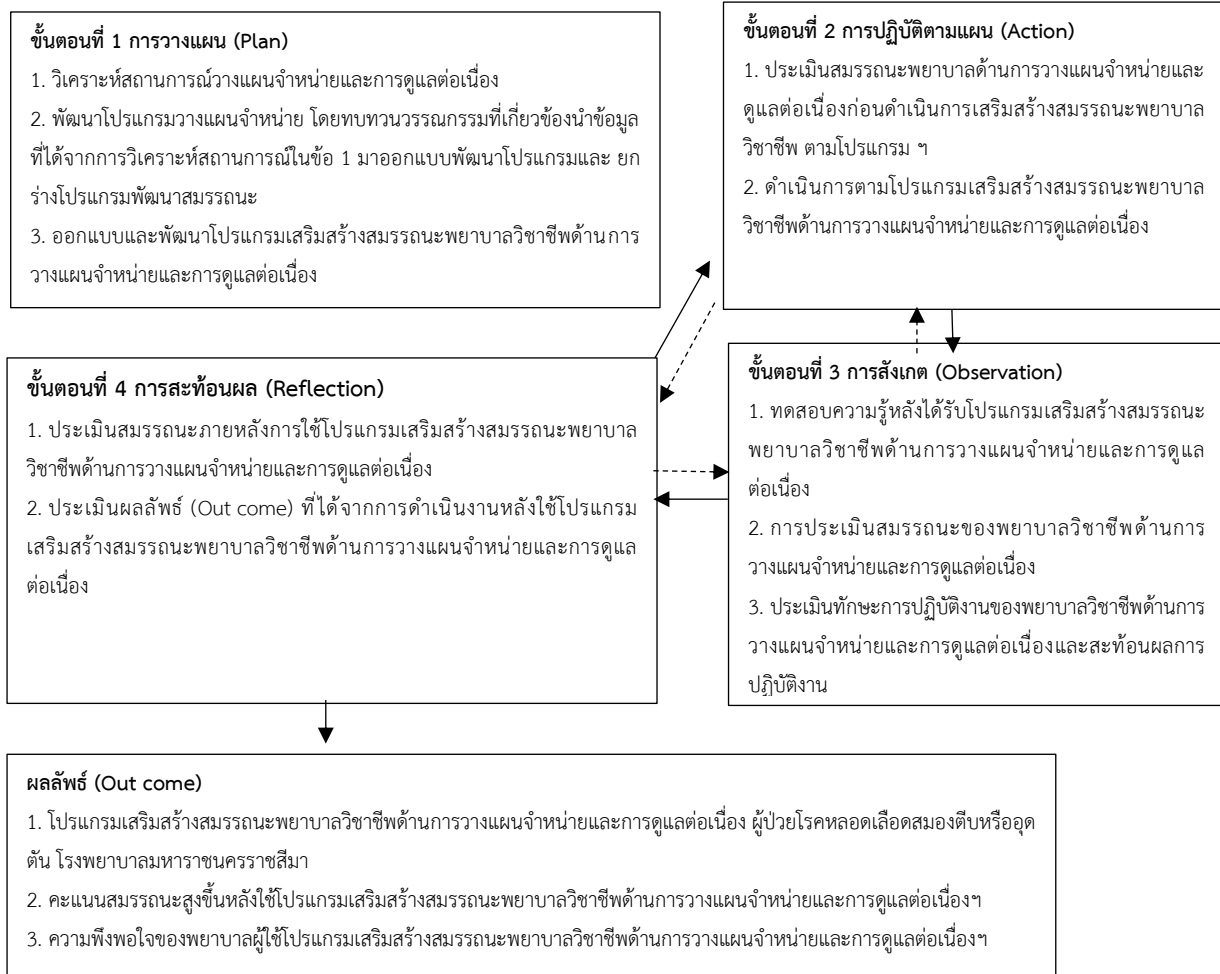
ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เพื่อให้วางแผนจำหน่ายได้อย่างมีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ตามกระบวนการของเคมมิสและแมกทากาท (Kemmis & Mc Taggart, 1990) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) การสะท้อนกลับ (Reflection) ร่วมกับใช้แนวคิดสมรรถนะ สมรรถนะพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองและการวางแผนจำหน่ายดูแลต่อเนื่อง มาประยุกต์ออกแบบและสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ตามแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart อยู่ในขั้นตอน การวางแผน (Planning) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัจจุบัน (Situational analysis) ขั้นที่ 2 วางแผนออกแบบพัฒนาโปรแกรม ขั้นที่ 3 สร้างโปรแกรม ขั้นที่ 4 ทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรม 3 ขวา โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ตามคุณสมบัติที่กำหนดแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) พยาบาลผู้ประเมินสมรรถนะ 2) พยาบาลผู้ใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ ด้านการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้ากลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria)

พยาบาลผู้ประเมินสมรรถนะ เป็นพยาบาลวิชาชีพ ตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยมีคุณสมบัติดังนี้ ได้แก่ 1) พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ 2) ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป 3) ผ่านการอบรมการดูแลผู้ป่วยเฉพาะทาง สาขาการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองหรือสาขาทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยหรือสาขาบริหารการพยาบาล 4) ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

พยาบาลผู้ใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน มีคุณสมบัติดังนี้ 1) พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 2) สนใจและยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรม โดยเริ่มจากศึกษาจากสภาพปัญหา ความรู้ ทักษะ สมรรถนะของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันและความต้องการของทีมพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมฯ โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของพยาบาลวิชาชีพ ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปประเด็นการพัฒนาการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง หลังจากนั้น มาออกแบบโปรแกรม กำหนดเป็นกรอบสมรรถนะด้านวางแผนจำหน่าย ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมรรถนะของพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น หลังจากนั้นนำโปรแกรมที่พัฒนาไปทดลองใช้โปรแกรมและมีการปรับปรุงแก้ไข ให้สมบูรณ์ขึ้น

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ผู้พัฒนาขึ้นจากการ

ทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 38 ข้อ มีจำนวน 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่า CVI เท่ากับ 1 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.81

2.2 แบบทดสอบความรู้สำหรับพยาบาลวิชาชีพด้านวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เป็นแบบทดสอบความรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบทดสอบเป็นข้อสอบปรนัยให้เลือกตอบ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ได้ทำข้อสอบได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน หาค่า CVI เท่ากับ 0.97 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่า KR-20 เท่ากับ 0.72 คัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป

2.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง สำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลและแบบประเมินทักษะการปฏิบัติในเรื่อง การวางแผนจำหน่าย การใช้แบบประเมินผู้ป่วย การประเมินกลิ่น การให้อาหารทางสายยาง การสอนสุขศึกษา ประสานส่งต่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลต่อเนื่อง แต่ละข้อมีจำนวน 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติได้ถูกต้อง ปฏิบัติได้ยังไม่ครบถ้วน ปฏิบัติได้ยังไม่ครบถ้วนและปฏิบัติไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่า CVI เท่ากับ 1 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.84

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยและโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิและแนวทางการปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี (ICH GCP) และผ่านรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วจึงดำเนินการวิจัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลไปตามขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยชี้แจงให้ทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษา อธิบายขั้นตอนการวิจัย ระยะเวลาสิทธิของผู้เข้าร่วม และลงนามเซ็นยินยอมเข้าร่วมการวิจัย เก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น ไม่ส่งผลเสียหายต่อพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ภายหลังจากได้รับการอนุมัติให้เก็บข้อมูลการวิจัย จากผู้อำนวยการโรงพยาบาลแล้ว ผู้วิจัยได้ขอ

อนุญาตชี้แจงข้อมูลต่อผู้บริหารของกลุ่มภารกิจการพยาบาลและการเก็บข้อมูลตามแนวทางการพัฒนาโปรแกรมฯ

2. หลังได้รับอนุญาตจากผู้บริหารของโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะฯ ได้แก่ สำรวจความต้องการ ความจำเป็น วางแผนออกแบบโปรแกรม จัดสร้างโปรแกรมฯ ทดสอบประสิทธิภาพและปรับปรุง ดังนี้

กระบวนการพัฒนา การวางแผน (Planning)

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัจจุบัน (Situational analysis)

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์ปัจจุบัน ความรู้ ทักษะ สมรรถนะของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ความต้องการและความจำเป็นของพยาบาลวิชาชีพ ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาโดยการสนทนากลุ่มในกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่

1) พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบ โดยการสนทนากลุ่มจำนวน 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 45-60 นาที ใช้แนวคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ เพื่อให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูล เกี่ยวกับรูปแบบวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องในปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ต้องพัฒนา สมรรถนะที่จำเป็นของพยาบาลด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง รูปแบบหรือโปรแกรมวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ที่พยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยต้องการให้ส่งเสริมสมรรถนะในการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มใน วัน เวลา ที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ที่เกี่ยวข้องในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย พยาบาลผู้ใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลฯ ใช้รหัสพยาบาลที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รวบรวมความคิดเห็นและสรุปวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิเคราะห์สถานการณ์ พบว่า พยาบาลส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม Novice มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 2 ปี มีทักษะประสบการณ์รวมทั้งมีความแตกต่างของสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วย ที่ผ่านมามีการ Coaching จากทีมพยาบาลหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ออกนิเทศดำเนินงานประกันคุณภาพทางการพยาบาลในผู้ป่วย Stroke ในเวรเช้าแต่ละหอ แต่ยังไม่ครอบคลุมบุคลากรในหอผู้ป่วยทุกเวร และการส่งต่อข้อมูลยังได้ไม่ครบถ้วน การฟื้นฟูความรู้ยังขาดความต่อเนื่อง จึงยังไม่มั่นใจในการให้ความรู้และการประเมินผู้ป่วย เช่น การใช้แบบประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ความรู้เรื่องยา การให้คำแนะนำก่อนกลับบ้าน ยังไม่มีโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่องที่ชัดเจน ขาดสื่อสนับสนุนการวางแผนจำหน่าย พยาบาลมีความต้องการให้ตนเองมีสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้านวางแผนจำหน่ายมากขึ้น รูปแบบการเรียนรู้ที่พยาบาลต้องการคือ การอบรมให้ความรู้ การสาธิตและฝึกทักษะ

ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการทำงาน เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการทำงาน และต้องการสื่อที่ใช้ในการสอน ผู้ป่วยด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง จึงได้ร่วมกันออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะฯ

2) พยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 3 ท่าน โดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ได้แก่ 2.1 พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยใช้แนวคำถามเชิงลึกในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน 2.2 หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรกรรมและ 2.3 พยาบาลในหอผู้ป่วยที่อาวุโส มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ใช้แนวคำถามเชิงลึกในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพด้านวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาและพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะ ใช้เวลาคนละประมาณ 40 นาที เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น ในการนำไปวางแผนพัฒนาสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง โรคหลอดเลือดสมอง

สรุปผลการสัมภาษณ์ พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นของพยาบาลวิชาชีพด้านวางแผนจำหน่าย ต้องสามารถประเมินความต้องการ บอกข้อจำกัดของผู้ป่วยในการทำวัตรประจำวันได้ ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยาและดูแลแบบประคับประคองได้ ปัจจุบันพยาบาลในหอผู้ป่วยสามัญยังไม่ผ่านการอบรมระยะสั้นในหลักสูตร basic stroke, Advance stroke และหลักสูตรเฉพาะทางการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ยังมีความแตกต่างสมรรถนะของพยาบาล ยังขาดการนำกระบวนการพยาบาลมาเชื่อมโยง การดูแลผู้ป่วยในการส่งต่อข้อมูลระหว่างเวรในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย มีการวางแผนส่งบุคลากรอบรมแผนการนิเทศวางแผนจำหน่ายยังปฏิบัติได้ไม่ครอบคลุม

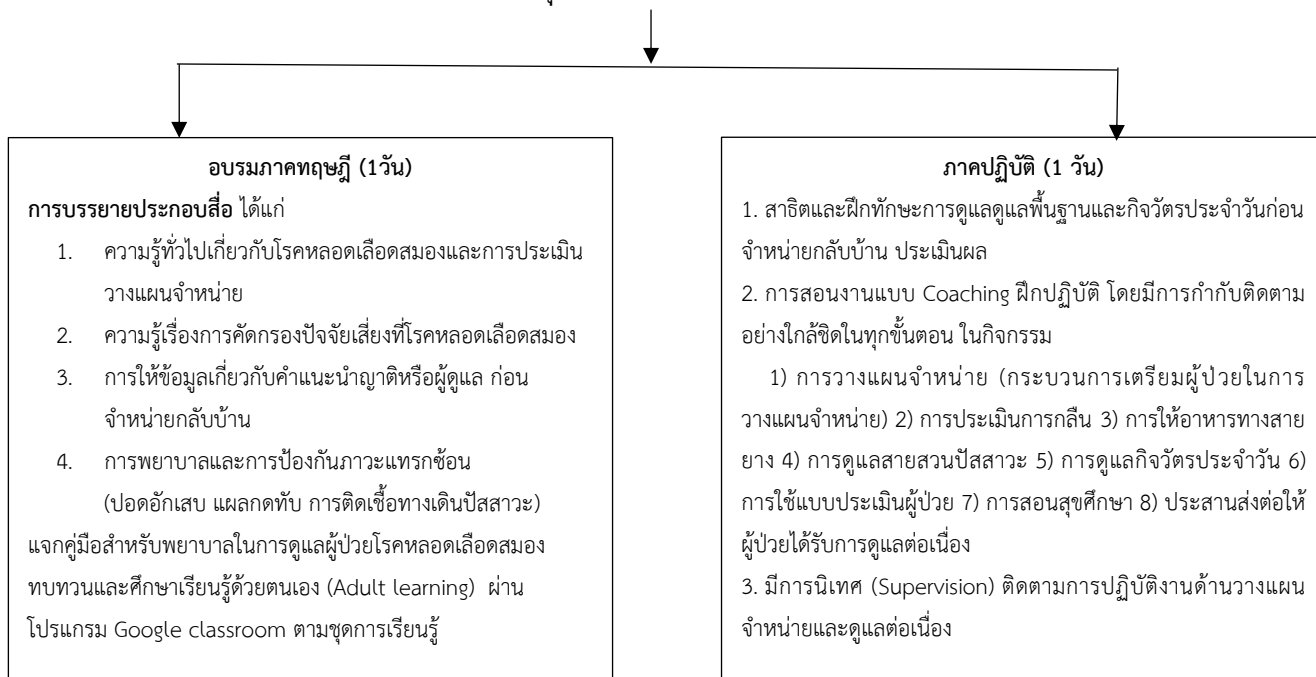
ความต้องการในการพัฒนา ต้องการให้ทีมพยาบาลใช้กระบวนการพยาบาลประเมินและส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยในการวางแผนจำหน่ายตาม Care plan และให้ผู้ป่วยได้รับการวางแผนจำหน่ายครอบคลุมตามมาตรฐาน

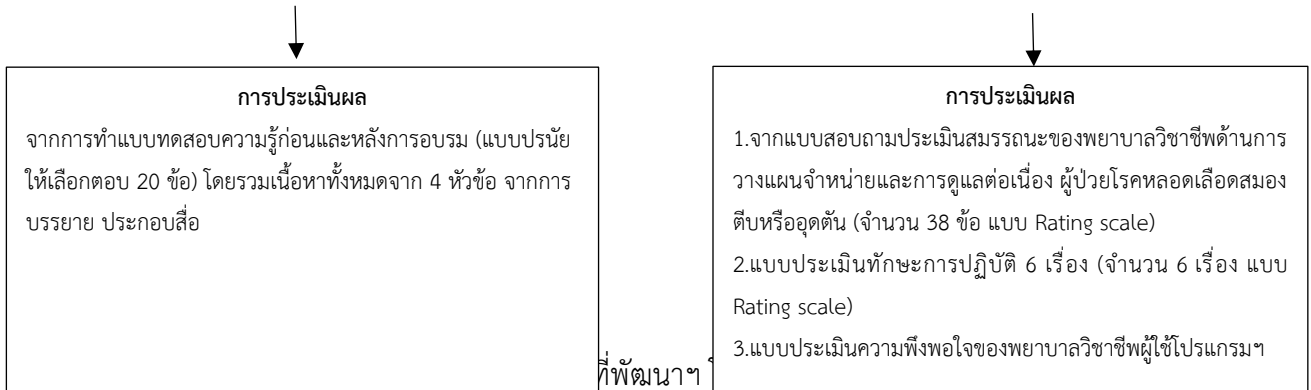
ขั้นที่ 2 วางแผนออกแบบพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง เพื่อร่างต้นแบบของโปรแกรมฯ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจปัญหาและความต้องการของพยาบาลจากการระดมสมอง มาวิเคราะห์ความต้องการ ประกอบด้วย สมรรถนะการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่องผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน หลังจากนั้นทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์งานวิจัยและสรุปสิ่งค้นพบและสังเคราะห์ผลงานวิจัย สร้างเป็นกรอบสมรรถนะ ประกอบด้วย 1) ด้านประเมินปัญหาความต้องการและวางแผนจำหน่าย 2) ด้านคัดกรองปัจจัยเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง การป้องกันการกลับเป็นซ้ำ 3) ด้านให้ความรู้คำแนะนำญาติหรือผู้ดูแลก่อนจำหน่ายกลับบ้าน 4) ด้านการพยาบาลป้องกันภาวะแทรกซ้อน ประชุมวางแผนออกแบบโปรแกรมฯ กับทีมพยาบาล ได้ข้อสรุปรูปแบบโปรแกรมที่ต้องการพัฒนาและวิธีการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกทักษะและการนิเทศ พัฒนาสื่อ

ขั้นที่ 3 จัดสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาล ด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โดยผู้วิจัยออกแบบการเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในโปรแกรมฯ จำนวน 2 วัน ประกอบด้วย อบรมภาคทฤษฎี 1 วัน บรรยาย เกี่ยวกับ 1) ความรู้โรคหลอดเลือดสมองและการประเมินและวางแผนจำหน่าย (2 ชั่วโมง) 2) ความรู้เรื่องการคัดกรองปัจจัยเสี่ยงที่โรคหลอดเลือดสมอง (1 ชั่วโมง) 3) การให้ข้อมูลญาติหรือผู้ดูแล ก่อนจำหน่ายกลับบ้าน (2 ชั่วโมง) 4) การพยาบาลและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน (1 ชั่วโมง) และอบรมภาคปฏิบัติ 1 วัน สาธิตและฝึกทักษะการดูแลดูแลพื้นฐานกิจวัตรประจำวันก่อนจำหน่ายกลับบ้าน ใช้เวลาทักษะละ 15-30 นาที ประเมินผลหลังการฝึก หลังอบรมสอบถามความเข้าใจในโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลฯ เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้แจกคู่มือให้พยาบาล ได้กลับไปทบทวนความรู้ซ้ำ และการใช้แบบประเมินต่าง ๆ และตอบข้อซักถาม

ดำเนินการตามโปรแกรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและสังเกตประเมินการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดตามแผนกิจกรรมจากหัวหน้าหอผู้ป่วย หลังจากนั้นพยาบาลผู้ใช้โปรแกรมมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใน 1 ข้อ จำนวน 20 ข้อ ตอบถูกข้อละ 1 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 20 คะแนน รวมทั้งพัฒนาสื่อที่ใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาล ประกอบด้วย แผนการสอน คู่มือสำหรับพยาบาล คู่มือผู้ป่วย หลังจากนั้นประชุมทีมพยาบาล พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของโปรแกรมที่พัฒนา ปรับแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน ก่อนนำเสนอทีมบริหารทางการพยาบาลผู้ป่วยอายุรกรรมและเสนอขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ฯ เป็น Protocol amendment ก่อนนำไปปฏิบัติ รายละเอียดดังนี้

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านวางแผนจำหน่ายการดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย อายุรแพทย์เฉพาะทางโรคระบบประสาท 1 ท่าน อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 ท่าน อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาการศึกษาวิจัยและบริหารทางการพยาบาล จำนวน 1 ท่าน พยาบาลที่ผ่านการอบรมเฉพาะทางโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke nurse) 1 ท่านและพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง 1 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมและเครื่องมือวิจัย หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้โปรแกรมที่พัฒนาฯ มีความสมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา ร่วมวางแผนออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะฯ การประเมินกระบวนการทำงานและการประเมินผลรวบยอด

สรุปผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ผลการพัฒนาโปรแกรมฯ ได้แก่ 1.1 ปัญหาและความต้องการของพยาบาลวิชาชีพในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้าน การวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน 1.2 รายละเอียดโปรแกรมที่พัฒนาได้

ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

1.1 ปัญหาและความต้องการของพยาบาลวิชาชีพในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลด้าน การวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ปัญหาของพยาบาลวิชาชีพที่พบสามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ

และสื่อที่ใช้สนับสนุนการวางแผนจำหน่าย ความรู้ของพยาบาลได้รับการอบรมฟื้นฟูความรู้ยังไม่ต่อเนื่อง ยังไม่เพียงพอและยังไม่ค่อยมั่นใจในการใช้แบบประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เช่น การใช้แบบประเมินความรุนแรง แบบประเมินการกลืน รวมทั้งการให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ป่วยยังได้ไม่ครอบคลุม ใช้ DMETHOD อีกทั้งพยาบาลวิชาชีพมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง

1.2 รายละเอียดโปรแกรมที่พัฒนาได้

นำข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ร่วมกับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ไปพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง จำนวน 2 วัน ประกอบด้วย อบรมภาคทฤษฎี 1 วัน หัวข้อสอดคล้องกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ 1) โรคหลอดเลือดสมอง การประเมินและวางแผนจำหน่าย (2 ชั่วโมง) 2) การคัดกรองปัจจัยเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง (1 ชั่วโมง) 3) การให้คำแนะนำญาติหรือผู้ดูแลก่อนจำหน่ายกลับบ้าน (2 ชั่วโมง) 4) การพยาบาลและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน (1 ชั่วโมง) และอบรมภาคปฏิบัติ 1 วัน การสาธิตและฝึกปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน เป็นการจัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะในระยะสั้น 2 วัน อบรมภาคทฤษฎี 1 วัน และอบรมภาคปฏิบัติ 1 วัน ผู้วิจัยออกแบบโปรแกรมจากการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการร่วมกันของทีมพยาบาลในหอผู้ป่วย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาออกแบบและพัฒนาโปรแกรม ทำให้ได้โปรแกรมที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน เกิดความร่วมมือของทีมพยาบาลในหอผู้ป่วย จากการทบทวนวรรณกรรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลมีหลายหลายวิธี (ชัยวุฒิ เทโพธิ์และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต, 2563) ในการส่งเสริมหรือพัฒนาสมรรถนะให้เหมาะสมกับสภาพและบริบท การพัฒนาสมรรถนะจะช่วยให้พยาบาลได้พัฒนาตนเอง รวมทั้งดึงศักยภาพในตนเอง มาใช้ในการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยหรือให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลที่พัฒนาในโปรแกรมฯ อบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติและการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของหอผู้ป่วยตั้งแต่ในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์ จากความต้องและความจำเป็นของหน่วยงาน พบว่า ขาดการฟื้นฟูความรู้ด้านการวางแผนจำหน่ายในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอย่างความต่อเนื่อง พยาบาลต้องการให้มีการทบทวนความรู้ จึงใช้วิธีเสริมสร้างสมรรถนะโดยสอนให้ความรู้ มุ่งหวังว่าการให้ความรู้ จะช่วยทำให้บุคลากรมีความรู้ เกิดการคิดวิเคราะห์และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงาน ส่งผลให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (เอกสิทธิ์ สนามทอง, 2562) การฝึกปฏิบัติทักษะจะช่วยให้มีการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ การฝึก

ปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับการสะท้อนกลับจากทีมที่มีความรู้ให้คำแนะนำ จะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมั่นใจมากขึ้น (Wang and Fitzpatrick, 2013) ส่วนการนิเทศเป็นกระบวนการที่หัวหน้าหรือผู้ช่วยให้คำแนะนำเพิ่มความตระหนักแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการและเพิ่มความผูกพันในองค์กร (ธัญลักษณ์ หมิ่นหน้า, 2565) การจัดทำสื่อจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสะดวกในการปฏิบัติงาน สรุปได้ว่าการเสริมสร้างสมรรถนะการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันด้านวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง จะทำให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการวางแผนจำหน่ายและดูแลต่อเนื่อง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและขยายผลไปใช้ในหอผู้ป่วยอื่นในกลุ่มงานการพยาบาลอายุรกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานการพยาบาลอายุรกรรมโรงพยาบาลมหาสารคามราชธานี. (2565). งานประกันคุณภาพกลุ่มงานการพยาบาลอายุรกรรมโรงพยาบาลมหาสารคามราชธานี.
- กัลยา ปวงจันทร์และศิริกาญจน์ จินาวิน. (2563). ผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันระยะเฉียบพลันโรงพยาบาลแพร์, 28(2), 1-17.
- ชัยวุฒิ เทโพธิ์และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต. (2563). แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 135-150.
- ธัญลักษณ์ หมิ่นหน้า. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางการพยาบาลโรงพยาบาลปากคาด จังหวัดบึงกาฬ. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร, 25(1), 22-33.
- เพชรรุ่ง เดชบุญญจิตต์. (2563). สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล, 5(2), 1-11.
- เมธินี เกตวาธิมাত্র. (2560). บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองขาดเลือดในระยะวิกฤต. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 11(2), 71-80.
- เอกสิทธิ์ สนามทอง. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: แนวทางพัฒนาสู่ความสำเร็จขององค์กร. วารสารเกษมบัณฑิต, 20(1), 64-77.
- Kemmis, S., & Mc Taggart, R. (1990). The action research planner. 3rd ed. Victoria: Deakin University press.

- Pasukunthapuk, N. & Viparksongkoh, S. (2014). Development of Specialty Competencies for Stroke Nurses. *Journal of Nursing Division*, 41(1), 74-87.
- Wang, A.L. & Fitzpatrick, J.J. (2013). Use of simulation among Chinese nursing students. *Clinical Simulation in Nursing*, 9(8), e311-e317.
- World Stroke Organization [WSO]. (2022). Challenges of Endovascular Treatment of Acute Ischemic Stroke in Different Regions of the World–Questionnaire. Retrieved June 11, 2023, from <https://www.world-stroke.org/news-and-blog/news/challenges-of-endovascular-treatment-of-acute-ischemic-stroke-in-different-regions-of-the-world-questionnaire> Retrieved, (18 June 2023).